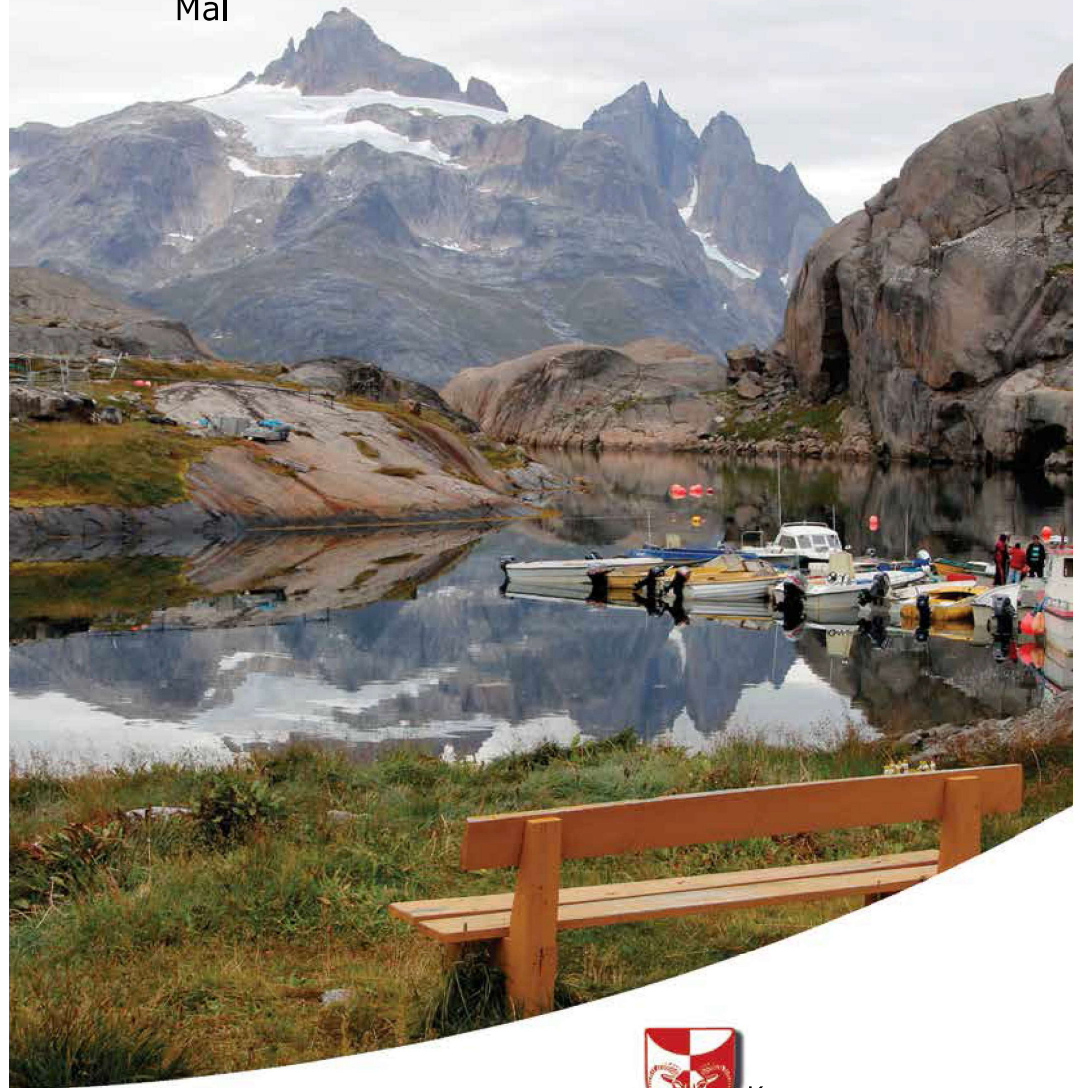

Pilersaarusiornermi periusissaq

Anguniakkat

Planstrategi **2019-2023**

Mål

Kommune
Kujalleq

Kommune ineriartorfiusoq

Kommune Kujalleq nunap ilaa imikkoorluinnartuovoq, pinggortitartu najugarput kusanartooq kulturittasorlaqarfigaa arlalitsigullu immikkooru-teqarluni, tamannalu uagut ineriartorteqqissallugu pisussaaffigaarput. Kommunalbestyrelsip inuussutissarsiorneq, attaveqarneq, inissiat, kulturi aamma takornariaqarneq ineriartortissallugit qitiutippai. Kommune tamarmi peroriartorteqqissallugu toqqissimannassaaq, ilinniarfigissallugu nuannersuussaaq aamma utoqqaliffigissallugu pitsaasuussaaq.

Pilersaarusionermit periusissiap 2019-2023 takutippaa illoqarfiit, nunaqarfiit, savaateqarfiit aamma nunaateqarfiit qanoq ineriartortinneqarnissaanut Kommunalbestyrelsi kis-saateqarnersoq.

Kiista P. Isaksen/ Borgmesteri

I marisai

Inuussutissarsiutit pingaarnerit sisamat	4
Inuussutissarsiutit ineriartortitsineq qitiusoq	6
Kujallermi ilinniarnermut aamma ilisimasanut katersuiffik	8
Angajoqqaat akisussaaffiat aamma meeraaneq	10
Tamatta inissaqarpugut	12
Inuuneq imartooq	14
Pinaveersaartitsineq, Sunngiffik aammalu Ataatsimooqatigiinnerit	16
Nunap assinga - atuakkap qeqqaniittut.....	18
Angallannikkut periarfissat kikkunnut tamanut atuuttut	20
Sumut tamaanga	22
Sanaartorneq, inissialiortiterneq aammalu inuunermut inissaqarneq	24
Avatangiisit piujuartitsinerlu	26
Kulturikkut kingornussat, kulturikkut eriagisassat aamma UNESCO	28
Nunaqarfiutivut 11-t	30
Takornariartitsineq	32
Pisuussutit uumaatsut	34

Tassani politikikkut takorluukat aamma ineriartornissamut anguniakkat nassaarissavatit. Pilersaarusionermit periusissiap Kommunimut pilersaarutit ineriartortinneqaaqqinnissaanut sinaakkutassanik imaqarportaaq.

Kommunalbestyrelsip takorluugai aamma anguniagai quppernemi tulliuuttuni sammisakkaartut takuneqarsinnaapput, suliassanik aalajangersimasunik tunngaveqarput. Sammisat assersuutit ineriartortit suliniutinik sunik ineriartorneq sanarfineqassanersoq pillugu.

Pilersaarusionermit periusissiap atorlugu innuttaasut inuussutissarsiortullu aningaasarsiornikkut tunngavinnik patajaatsunik ineriartortitsinermit akisussaqaqatanissamut kajumissuseqalersillugillu tunniusimalertikkusuppavut. Aatsaat tamarmik akisussaassuseqalersipata, aningaasaqarnikkut imminut napatissinnaalissaagut siunissarlu uumarissoq aalajaatsunik sinaakkutaqarnikkut pilersissallugu.

Kommunen i udvikling

Kommune Kujalleq er både vor eneste landsdel og en storlæt natur, med kulturelle rødder og et mangeartet særpræg, som vi skylder at videreudvikle. Kommunalbestyrelsen har fokus på at udvikle erhverv, infrastruktur, boliger, kultur og turisme. Hele kommunen skal blive et trygt sted at vokse op, et spændende sted at uddanne sig og et godt sted at blive gammel.

Planstrategi 2019-2023 viser, hvordan Kommunalbestyrelsen ønsker, at byer, bygder, færeholdersteder og landbrug skal videreudvikles. Heri finder du de politiske visioner og mål for udvikling. Planstrategien udgør samtidig rammerne for den fortsatte udvikling af Kommuneplanen.

Kommunalbestyrelsens visioner og mål fremgår emnevis af de følgende sider, understøttet af konkrete aktiviteter. Emnerne indeholder eksempler på, hvilke tiltag udviklingen skal bygges på.

Med Planstrategien ønsker vi at motivere og engagere borgere og erhvervsliv til at tage eget medansvar for at udvikle et stabilt økonomisk fundament. Først når alle tager ejerskab, kan vi blive økonomisk selv bærende og få skabt stabile rammer for en dynamisk fremtid.

Indholdsfortegnelse

De 4 søjler	5
Erhvervsudvikling i fokus	7
Uddannelses- og Videnscenter.....	9
Forældreansvar og barndom.....	11
Plads til os alle	13
Et meningsfyldt liv	15
Forebyggelse, fritid og fællesskaber.....	17
Kort over kommunen	18
Transportmuligheder for alle	21
På kryds og tværs	23
Byggeri, boliger og plads til liv.....	25
Miljø og bæredygtighed	27
Kulturarv, kulturskatte og UNESCO	29
Vore 11 bygder	31
Turismen	33
Råstofindustrien	35

Inuussutissarsiutit pingaarnerit **sisamat**

Kommunip imminut napatinnissaanut ineriartortitsinissamut periusissiaq inuussutissarsiutinik pingaarnernik sisamanik imalik:

Aalisarnek — Inuussutissalerineq — Takornariartitsineq — Aatsitassarsiornek

Kujataa Kalaallit Nunaata nerisassaasiviatut taaneqakajuttarpoq, taamaattoqarnissaalu kissaatigaarput. Najukkami tunisassiat ineriartorteqqinnissaannut pisariaqartitagut taamaasa pigaavut, taakku tamaani tunisassiarineqalereerput.

“Nerisassaasivik” maani nassaasaaereerpoq. Nunaqarfiit ilaat savaateqarfiupput allat nersussuaateqarfiullutik. Aalisarnerup iluani aamma inuussutissarsiornerup pioreersup iluani nutaanik tunisassiorinissamut pisariaqartitat maaniupput, taava kujataani takornariaqarnissamut periarfissaq annertoq aamma aatsitassarsiorinissaq utaqqisaaginnartoq aningaasaqarnikkut imminut napatilerniarluni anguniakkanut qanillisaataassapput.

Inuussutissarsiutit pingaarnerit sisamat kommunip siunissami ineriartortinissaanut tunngaviussapput.

Kissaatigaarput:

- inuussutissarsiornerup ineriartortinnissaanut, sulisut piukkunnartut, nuna-minertat, attaveqarnermut aamma ilinniagaqarnissamut periarfissanut tunngaviit pitsaasut isumannaassallugit
- aningaasaqarnikkut siuariartorneq avatangiisinullu mianerinnineq pingaartillugit inuussutissarsiornerup aqqissugaaneramik inerisaassasugut
- ukioq naallugu tunisassiorinissaq qulakkeermallugu nunami suliffissuarunut tulaassisaatitaaneq tunisassiorinissamillu piunasaqaatitalik tunngavilugulu avataasiorluni aalisarnermi pisat tunisassiarineqartarnissaat pilersinseqassasoq
- Kalaallit Nunaat sinnerlugu kujataa nerisassaasivinnortillugu, Narsaq inuussutissarsiornermik suliaqarfulersillugu INUILI aamma Neqi A/S suliffeqarfittut qitiusutut inissillugit, nutaanillu aalisakkanik suliffissuarmik pilersitsisoqarnissaa sulissutigineqassasoq
- savaateqarfinnik nutaanik pilersitsisoqassasoq aamma nunalerinermi tunisassiasanik allaanernik nunaateqarnermillu nutaanik pilersitsisoqassasoq
- avatangiisit mianeralugit aatsitassarsiornerup ataani suliffeqarfiit suliffiillu pilersinnissaannut peqataassasugut
- suliffeqarfiit najukkamiittut aalisarnermut aatsitassarsiornermullu ingerlatsisunut pilersueqataaniisaat tapersiiffigalugulusullissivinnik inerisaassasugut

Kommunip inuussutissarsiornermut ingerlatseqatigiiffia Innovation South Greenland qanimut suleqatigalugu nunaateqarnek, uumasuuteqarnek, nersussuaateqarnek aamma aalisarnek ineriartorteqqissavagut. Innuttaasut isumassarsiaqarlartut inuussutissarsioritullu peqatigalugit naaitanik, timmissanik, neqinik aalisakkanik aamma immamit tunisassiasanik nutaanik tunisassiorinissamut tunisassioriaatsinik nutaanik pilersitsillutalu ineriartortitsissaagut. Pingaarnertut uummaarissumik inuussutissarsiornermik pilersitsinissamik suliffissaaleqisunillu annikillitsinissarput kissaatigaarput.

De **fire** søjler

Strategien i udviklingen til en selv bærende kommune er de 4 bærende søjler:

Fiskeri — Fødevarerindustri — Turisme — Råstofindustri

Sydgrønland kaldes ofte “Grønlands Spisekammer” og det ønsker vi skal ske. Vi har alle forudsætninger for at videreudvikle lokale råvarer, som allerede bliver produceret her.

Spisekammeret findes allerede her. Nogle bygger rummer fåreholdere, mens andre opdrætter kvæg. Forudsætningerne er her for at udvikle nye produkter inden for fiskeriet og den eksisterende fødevarerindustri og så skal Sydgrønlands store turismpotentialer og den afventende råstofindustri medvirke til at nå målet om at blive økonomisk selv bærende.

De 4 bærende søjler skal være fundamentet for kommunens udvikling fremover. Vi vil i tæt samarbejde med det kommunale erhvervsudviklings-selskab Innovation South Greenland videreudvikle landbrug, dyrehold, kvægdrift og fiskeri. Sammen med iderige borgere og erhvervslivet vil vi også iværksætte og udvikle nye former for produktion af grøntsager, fjerkræ, nye kød- og fiskeprodukter og produkter fra havet. Overordnet ønsker vi at skabe et mere dynamisk erhvervsliv og få nedbragt ledigheden.

Vi ønsker at:

- sikre gode rammer for erhvervsudvikling, med velkvalificeret arbejdskraft, arealer, infrastruktur og uddannelsesmuligheder
- udvikle en erhvervsstruktur, hvor økonomisk vækst og miljøhensyn forenes
- oprette en eksportorienteret fiskerisektor baseret på udenskærsk fiskeri med landings- og forædlingspligt, som sikrer en årrsikker produktion
- gøre Sydgrønland til hele Grønlands Spisekammer ved at gøre Narsaq til center for fødevarerforædling med INUILI og Neqi A/S som de bærende om-drejningspunkter og arbejde for, at der etableres nye fiskefabrikker
- udvikle nye besætninger og alternative landbrugsproduktioner og anlægge nye landbrug
- medvirke til at skabe nye virksomheder og arbejdspladser inden for råstof-området på en miljømæssig forsvarlig måde
- bidrage til, at de lokale virksomheder kan blive leverandører til fiskeri- og råstofbranchen og udvikle serviceerhvervene

Inuussutissarsiornermik ineriartortitsineq qitiusoq

Iloqarfinni aamma nunaqarfinni suliffissanik pilersitsinissaq anguniakani pingaernerpaatut inissimatinneqarpoq. Inuussutissanik aamma naatitanik tunisassiornissamat periarfissarpassuagut atorluarneqartariaqarput tunisassiarineqarlutillu. Kalaallit Nunaata nammineq inuussutissanik pilersulernissaanut anner-tusaanermut tapersiillutalu nukittor-saarussupugut. Inuussutissat tikisitat amerlanersai najukkami tunisassiarilissavagut, soorlu ilaatigut naatitat, kukkukuut manni, nersussuup neqaa, puulukip neqaa, puisip neqaa, aalisakkallu nerpil assigiingitsut.

Aalisarnikkut inuussutissarsiorneq nukittorsarneqassaaq. Pissuussutit pisassiissutaasut kommunip imartaani pisarineqartut pillugit tulaasissusaatitaaneq kissaatigaarput, tamannalu aqqutigalugu suliffissanik

nutaanik pilersitsissalluta. Imartatsinni pisassiissutinik kujataanut tulaassisusaatitaanerup attatiinnarnissaa ineriartorteqqinnissaalu sulissutigissavarput. Saniatigut kujataani aalisartut nunap avataani pisassiissutinik tunineqartarnissaat qulakkiissavarput, kiisalu imartatsinni pisassiissutit pisarineqartut anner-tunerusumik kujataani piareersarneqarlutillu suliareqqinneqartarnissaat qulakkiisallugu.

Innovation South Greenlandip pilersinneqarneratigut, mittarfeqalernikkut aatsitassarsiortoqalernissaalu ilimanarmat kommunip inuussutissarsiornikkut suliffeqarnikkullu ineriartornissaa maannakkut assorujusuaq sammineqarpoq.

Kissaatigaarput:

- aalisakkerivinnut tunisassiorfinnullu sulisussanik pisariaqartitsineq annertusarneqassasoq
- suliffissaqartitsineq pillugu unga-sinnerusumut pilersaarusiorneq pillugu suliffeqarfiit annerusumik suleqatigineqalissasut
- Neqi A/S ukioq naallugu tunisassiusasooq
- savaatillit tunitsivissaqarnerulisasut
- umimannik tutunillu tunisinissamat periarfissiisoqassasoq
- Namminersorlutik Oqartusatsat ataanni pisortat suliffeqarfii amerlanerit kommunitisinnut nuunneqassasut
- kommunimi ingerlatat namminersortunut ingerlatassanngortissallugit naleqquttut namminersortunut isumagisassanngortinneqassasut

Erhvervsudvikling i fokus

Den højest prioriterede målsætning er skabelse af flere arbejdspladser i byer og bygder. De mange muligheder vi har for produktion af fødevarer og afgrøder skal udnyttes bedre og skabe produktion. Vi vil bidrage til at øge og forstærke Grønlands selvforsyning af fødevarer. Mange af de importerede fødevarer vil vi kunne producere lokalt, som blandt andet grøntsager, hønseæg, oksekød, svinekød, sælkød og kød fra forskellige fiskearter.

Fiskerierhvervet skal styrkes. Vi ønsker landingspligt af kvoterede ressourcer, som fanges i kommunens farvande og her igennem skabe nye arbejdspladser. Vi vil bevare og udvikle landingspligten i regionen af kvoter, der er tilgængelige i vore farvande. Samtidig vil vi sikre, at regionens fiskere får tildelt en andel af de udenskærs kvoter, samt at kvotefisk, fanget i vore farvande, i højere grad bliver forarbejdet og forædlet i regionen.

Med opstarten af Innovation South Greenland, den kommende lufthavn og udsigt til råstofudvinding, er der nu sat ekstra stort fokus på kommunens erhvervs- og arbejdsmarkedsudvikling.

Vi ønsker at:

- øge efterspørgslen efter arbejdskraft inden for fiske- og forædlingsindustrien
- øge samarbejdet med virksomhederne om langtidspanlægning for beskæftigelse
- Neqi A/S skal have mulighed for helårsproduktion
- fåreholdernes indhandlingsmuligheder bør øges
- der bør gives mulighed for indhandling af moskusokser og rensdyr
- flere offentlige arbejdspladser i Selvstyret skal flyttes ud til vores kommune
- privatisering af de kommunale driftsenheder, som er egnede til privatisering

Kujallermi ilinniarnermut aamma ilisimasanut katersuiffik

Ilinniarnissamat kajumissuseqalartarneq suli atualingginnermi aallartereertarpoq. Suli atualingitsutut ukiulinniit Meeqqat atuariat ineriarnissaanut nukittorsarnissaanullu ilungersuullugu sulissutigaarput. Tamatumani meeqqat atuarfimmi angusarisartagaat pitsanngorsarniapagut, atuarfimmilu meeqqat ingerlanerluttutikillissullugit.

Ukiuni qulikkutaani amerlasuuni ilinniariartarfittut ilisimaneqarpugut. Sulisartut Højskoliat kujataani naapittarnissamat, ilinniarnissamat aamma ineriartornissamat ileqqumik pilersitsiviusimavoq. Taamaniit Campus Kujalleq maaniilermalli tulluusimaarutigilerparput ilinniarpipassuillu pilersinneqarpugut, ilaatigut Arctic Guide-mut ilinniarpik. Narsami

INUILI inuussutissalerinermik suliffissat iluanni ilinniarpissarpassuaqarpog.

Kommunip ilinniagaqarnikkut neqeroorutai ineriartortinnerussavagut, inuusuttullu ilinniareeraangamik maani najugaqaannarusunnerat imaluunniit allami ilinniareersimatilutik maanga utertarnernissaat sulissutigaarput. Nunani tamalaani suleqatigiinnissamat isumaqatigiisuteqarpugut uagut ilinniarnermut ilisimasanullu katersuiffittut inissimanitsinnut qaffassaataassunik. Kommunimi aatsitassarsiornerup alartittussaaneratunngavigalugu Nunat tamalaat akornanni Aatsitassalerinermut ilinniarpimmik pilersitsisoqarsinnaavoq.

Kissaatigaarput:

- ilinniarpinnikataavartumik ineriartortitsissasugut, nutaanik ilinniarpissamik neqeroorutininik pilersitsiviusasugut
- suli atualingitsut Meeqqat atuariat aamma inuusuttuaraanermi ilinniarpissat akornanni ikaarsaariarpimmik pilersitsisoqassasoq
- atuarfimmi meeqqat angusarisartagaat pitsanngorsarneqassaut aamma nunaqarfimmi meeqqat illoqarfinnut atuariat angerlarsimaffiannukarnissaanunut piareersarneqassasut
- Nunaqarfinnut ilinniartitsisunik angalasartussanik aamma alisissumit ilinniartitsinissamik periarfissanik pilersitsisoqassasoq
- kalaallit kulturiat tammatsaaliorniarlugu nunatta pisussutai pillugit atuartsineq annertusineqassasoq
- suliffimmik misiliiffissat amerlanerusut pilersinneqassasut kommunimi ilinniagaqalersartut eqqarsaatigalugit
- inuusuttut ilinniartut sapinngisamik amerlanerpaat ilinniakkaminnik naam-massinittarnissaanunut tapersorneqassasut

Uddannelses- og Videnscenter Kujalleq

Motivation til uddannelse starter allerede i førskolealderen. Vi arbejder målrettet på at udvikle og styrke Folkeskolen allerede fra førskolealderen. Hermed vil vi forbedre børnenes resultater i skolen og mindske målgruppen af børn, som ikke trives i skolen.

Igennem flere årtier har vi været kendt som uddannelsescenter. Sulisartut Højskoliat skabte en tradition for, at det var i Sydgrønland, man kunne mødes, uddanne og udvikle sig. Siden er Campus Kujalleq kommet her til, er blevet vor stolthed og flere uddannelser er stødt til, blandt

andet Arctic Guide uddannelsen. I Narsaq kan INUILI tilbyde flere uddannelser inden for levnedsmiddelbranchen.

Vi vil udvikle kommunens uddannelsesstilbud yderligere og vi arbejder for de unges ønsker om at kunne blive boende her efter uddannelse, eller returnere hertil efter uddannelse andetsteds. Vi har flere internationale samarbejdsaftaler, som skal være med til at højne vores status som uddannelses- og videnscenter. Med udsigt til opstart af råstofudvinding i kommunen, kan etablering af en International Råstofskole også blive aktuel.

Vi ønsker at:

- vi kontinuerligt udvikles som et uddannelsescentrum, som udbygges med nye uddannelsesstilbud
- der bygges broer mellem førskolealder og folkeskolen / folkeskolen og ungdomsuddannelserne
- forbedre børnenes resultater i skolen og at bygdebørn gøres parate til elevhjemophold i byerne
- der oprettes rejsehold af lærere og muligheder for fjernundervisning i byderne
- undervisning i landets ressourcer skal forøges for at bevare den grønlandske kultur
- der målrettet skabes flere praktikpladser til dem, som starter uddannelse i kommunen
- understøtte flest mulige unge i at gennemføre en uddannelse

Angajoqqaat akisussaanerat aamma meeraaneq

Pinaveersaartitsinerit siusinaartumillu iliuuseqarneq sulissutigaarput. Ilaqutariit ilungersunartorsiorfitik pillugit ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut tapersorsorneqassapput. Siusinaartumik suliniuteqarnikkut angerlarsimaffiup avataanut inissis- arnerit pinaveersaartinneqassapput aamma ikilisinneqassallutik.

Pingaartippaarput ilaqtariit tamarmik tapersorsorneqarnissaminnik neqeroorfineqarnissaat. Taamaammat Ilaqtariinnut sullissivik aamma Ilaqtariit illui nukittorsarusuppavut, taakkunani inunnut ataasiakkanut oqaloqateqartarneq ilaqtariullunilu oqaloqateqartarneq avatangiisini toqqissisimasuni neqeroorutigineqartarput. Ilaqtariit tamarmik aamma angajoqqaat meeqqallu akornanni atassuteqarneq nukittorsarusuppavut.

Ilaqtariinnut tapersorsuineq tamakkiisumik suliniuteqarnikkut neqeroorutigineqartassaaq. Taamatuttaaq ilaqtariit arlariinnik ajornartorsiu- tillit soorlu ineqarnermut ajornartorsiu- tit, suliffissaaleq aamma atuisu- nermik ajornartorsiu- tillit ataatsikkut isumaginninnissaannut tapersorsor- neqartassapput. Ilaqtariinnut ata- simoorussamik suliniuteqarneq inger- latsiviit arlallit suleqatigiinnerisigut pisarpoq, tamanna innuttaasunut iluaqutaavoq.

Anguniagaq pingaarneq tassaavoq angajoqqaat nammineq isumagisin- naanngussaut aamma nammineq meeqqamillu inuunerannik ullinna- anillu akisussaaffimmik tiguisinnaan- ngussasut.

Kissaatigaarput:

- ilaqtariit ikiorneqarnissamik aamma siunnersorneqarnissamik pisariaqartitsisut ilaqtariittut katsorsarneqarnissaan- nik neqeroorfineqassasut
- tarnip pissusaanik ilisimasa- linnik aalajaatsunik atorfiniit- sisoqassasoq kommunimi ta- marmi sulisinnaasunik
- pisariaqartitsisoqalissappat ul- loq unnuarlu paaqqinnittarfim- mik pilersitsisoqassasoq
- illoqarfii atuarfiini tamani isu- maginninnermut siunnersor- tinik isumaginnittunilluunniit atorfinitsisoqassasoq
- meeqqerivinnut utaqqsut iki- lisiinneqassasut akigitallu an- nerpaamik meeqqamut ataatsi- mut qaammammut 1000,-eqa- lersinneqassasut.
- meeqqeriviit aserfallassimasut taarserneqassasut ullutsinnullu naleqquttunngortinneqassasut
- meeqqeriviit sammisat aalaja- ngersimasut aallaavigalugit su- lisassasut angajoqqaat suleqa- tigalugit

Forældreansvar og barndom

Vi arbejder på forebyggelse og tidlig indsats. Der skal ydes støtte til familier, som har behov for hjælp til at håndtere de udfordringer, de oplever.

En tidlig indsats kan forebygge og nedbringe antallet af anbringelser uden for hjemmet. Vi finder det vigtigt, at det er hele familien, som tilbydes støtte. Derfor vil vi styrke Familiecenteret og Familiehusene, hvor der skal tilbydes individuel terapi og familierapi i trygge rammer. Vi ønsker at styrke hele familier og forholdet mellem forældre og børn.

Støtte til familierne skal tilbydes som en helhedsorienteret indsats. På samme tid skal der ydes støtte til at familien kan håndtere flere udfordringer samtidigt, som f.eks. problemer med boligforhold, arbejdsløshed og misbrug. Den samlede indsats over for familierne sker i et samarbejde mellem flere forvaltninger, som er til gavn for borgerne.

Det overordnede mål er at skabe grundlag for, at forældre selv kan tage vare på og tage ansvar for deres eget og deres børns liv og dagligdag.

Vi ønsker at:

- familier, der har behov for hjælp og vejledning tilbydes familiebehandling
- der ansættes faste psykologer, som skal dække alle dele af vores kommune
- etablere en døgninstitution, hvis behovet opstår
- der i alle byskoler bliver ansat socialrådgivere eller omsorgspersoner
- ventelister til daginstitution reduceres og takster reduceres til max. 1000 kr. md/barn
- nedslidte børneinstitutioner udskiftes og bliver tidssvarende
- daginstitutionerne arbejder ud fra bestemte emner i samarbejde med forældrene

Tamatta inissaqarpugut

Inuit tamarmik assigiingillat, ukiut, timikkut tarnikkullu isumalluutit apequtaatinngit tamatta inissaqar-tinneqassaagut. Innarluutilinnut aamma sineriak tamakkerlugu arlalit-sigut innarluutilinnut ulloq unnuarlu paaqqinnittarfinni inissanik amerlanerunusunik pilersitsereerpugut.

Innarluut pitsaasumik inuuneqar-nissamat aporfusariaqanngilaq, in-nuttaasullu tamarmik nammineq inuunerminni annerpaamik akisusaaffeqarnissaat anguniarparput taamaasillutik nammineersinnaanerunertik aamma kiffaanngissuseqarnerunertik annerpaq angussam-massuk.

Suliniutitik nutaanik innuttaasut ataasiakkaat inuunerminnik nammineq isumaginninnissaminnut tunngavissaat aamma piginnaasaat siuarsarneqassapput. Innarluutilinnut sammisaqartitsinerit timimillu sungi-usaasup aamma pillorissaasup ator-neqarnerunissaata kingunerissa-vaa innuttaasut innarluutilit pisin-naasusaassanukittornerpaanngor-tinnissaat. Taamatuttaaq innarluutilit nammineq ilaqquttatik qanillugit najugaqarsinnaanissaat angunia-gaavoq. Kissaatigaarput innuttaasut innarluutilit ulluinnarni ilaqutari-tut inuunermut aamma kommunimi eqeersimaartumik inooqataanerit peqataasinnaalersinneqassasut.

Kissaatigaarput:

- * innarluutilinnut pitsaannerusunik aamma assigiiaarnerusunik neqeroorutunik pilersitsisoqassasoq
- * innarluutilinnut atoruminartunik pisinnaat aqgutaanik pilersitsisoqassasoq, taamaasilluni illoqarfimmi innarluutiliulluni angalanissaq oqinnerulerlunilu isumannaannerussaaq
- * angajoqqaat nappaammik sumiissusersiffiqineqarnikunik meerallit siusinnerpaamik siunnersorneqartarnissaat sulissutigineqassasoq
- * innarluutilit sapinngisaq tamaat ilaqutaminni imaluunniit ilaqutatik qanillugit najugaqarsinnaassasut
- * napparsimaviup aamma Storesøvejip akornanni inuunnaat aqgutaanik pilersitsisoqassaaq, taamaasillutik pisunniarnermikkut ajornartorsiuutillit aamma ikiorsiissutitik atuisut toqqaannaq apuussinnaalissapput J.H. Lytzensvej aamma Kamikoorfik uarteriffingikkaluarlugit
- * siunissami sanaartukkat innarluutilinnut atoruminartuussasut

Plads til os alle

Alle er forskellige og uanset alder, fysiske og psykiske ressourcer, skal der skal være plads til os alle. Vi har allerede skabt plads til flere døgninstitutioner med handicappede og multifysisk handicappede beboere fra hele kysten.

Et handicap bør ikke være en hindring for et godt liv og det er vort mål, at alle borgere skal kunne tage mest muligt ansvar for sit eget liv og opnå den størst mulige selvstændighed og uafhængighed.

Nye indsatser skal fremme den enkelte borgers rammer og kompetencer til selv at kunne tage vare på eget liv. Nye aktiviteter og fokus på at styrke fysioterapien og ergoterapien for handicappede skal medføre, at handicappede borgeres funktionsniveau styrkes mest muligt. Det er samtidig et mål, at gøre det muligt for handicappede at bo tæt på egen familie. Vi ønsker, at det skal gøres muligt for handicappede borgere at være en del af deres eget, daglige familieliv og en aktiv del af et sundt liv i kommunen.

Vi ønsker at:

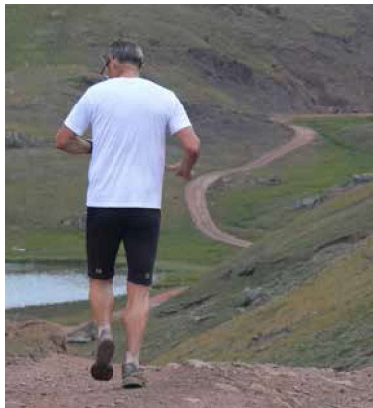
- * der skal skabes bedre og mere ensartede tilbud til handicappede
- * etablere handicapvenlige stiforløb, som gør det lettere og mere sikkert at færdes i byen som handicappet
- * der skal arbejdes for, at forældre til børn med en diagnose bliver vejledt så tidligt som muligt
- * handicappede så vidt muligt kan bo hos eller i nærheden af egen familie
- * der etableres stiforbindelse mellem sygehuset og Storesøvej, så gangbesværede og brugere af hjælpemidler får direkte adgang og kan undgå den store omvej via J.H. Lytzensvej og Kamikoorfik
- * fremtidigt byggeri skal være handicapvenligt

Inuuneq imartooq

Innuttaasut qanorluuniit ukioqaraluarunik peqqinnartumik, eqeersimaartumik aamma inuunermi sinnerani imartuumik inuuneqarnissaanik neqeroorfigineqarlutillu periarfissaqartariaqarput. Kujataa tassaassaag inuusuttuaraanermiit utoqqaliffirusullugu misigiffiusoq. Kommuni maani peroriartorneq imartooq, inuusuttuuneq aamma ilinniagaqarneq sivirusumik, peqqissumik, eqeersimaartumik aamma imartuumik inuuneqarnissamat pitsaanerpaamik tunngaviliissaaq.

Innuttaasut amerlasuut misigisimapput nammineersinnaaneq sivirusunerpaamillu nammineq najugarisami najugaqaanarsinnaaneq imartunerpaajusoq. Taammaattumik innuttaasut utoqqaanerit angerlarsimaffimmi ikorteqartarnissaminnut, timikkut sungiusaasoqarnissaminnut aamma pillorissaasoqarnissaminnut tapersersorneqarsinnaalissapput taamaasillutik ulluinnarni inuunertik ingerlassinnaalissavaat piginnaasakillismagaluarunilluunniit. Anguniagaq tassaavoq innuttaasut utoqqaanerit eqqortumik ikiorneqassasut imaqalu timikkut nammineersinnaanerulernissaannut ikiorneqarlutik. Utoqqaat kissaataat, pisariaqartitaat aamma inuttut nukissaat aallaavigalugit aaqqiisutissanik pitsaasunik nassaarnissarput sulissutigaarput.

Kissaatigaarput:

- sivirusumik suliffissaarussimaneq pinngitsoorneqassasut kiisalu suliffeqarfiit qaninnerusoq ungasinnerusorlu eqqarsaatigalugu sulissusanik pisariaqartitaminnik sulisussaqaarnissaat qularnaarneqassasoq
- suliffissaaleqisut sulileqqilersinneqaaqqullugit sulisinnaassusiat siuarsarneqassasoq, piginnaassusiinik sukkasuumik qulaajaanikkut sulisinnaasut tamarmik sulilersinnissaat siunertaralugu, suliarorteqqittalissallugit, sungiusartissallugit, ilinniartissallugit imaluunniit piginnaanngorsaqqissallugit
- suliamut ilinniagaqarsimannngitsunik piginnaanngorsaasoqassasoq, pikkorissaaneq aammalu inersimasunik ilinniartoqartitsisarneq nukittorsarneqassasut
- suliffeqarfinit pisariaqartinneqartut sulisunit tunniunneqarsinnaaqqullugit sulisunik piginnaanngorsaasoqassasoq
- illoqarfinni tamani utoqqaat pitsaasumik toqqissinartumillu isumagineqarsinnaaqqullugit utoqqarnik siunnersuisoqartassasoq
- utoqqarnik siunnersuisartut utoqqaat pitsaasumik imartuumillu utoqqalinissaannut suleqataassasut utoqqaallu inuiaqatigiini peqataasarnannik annertunerulersitsillutik

Et meningsfuldt liv

Borgere i alle aldre skal kunne tilbydes og have mulighed for at leve et sundt, aktivt og meningsfuldt liv igennem hele deres liv. Sydgrønland skal være dét sted, hvor man allerede helt fra man er ung, helt naturligt også har lyst til at blive gammel. En meningsfuld opvækst, ungdom og uddannelsestid hér i kommunen skal være det bedste fundament til et langt, sundt, aktivt og meningsfuldt liv samme sted.

Mange borgere føler, at det er mest meningsfuldt, at kunne klare sig selv og blive boende i egen bolig så længe

som muligt. Ældre borgere skal derfor kunne modtage støtte til hjemmehjælp, fysioterapi og ergoterapi, så de bliver i stand til at klare hverdagslivet på trods af eventuel nedsættelse af funktionsevner. Målet er, at ældre borgere kan få den rette hjælp og måske få hjælp til at genvinde mest mulig førlighed. Vi arbejder på at finde gode løsninger med udgangspunkt i de ældres aktuelle ønsker, behov og personlige ressourcer.

Vi ønsker at:

- forebygge langtidslidighed og sikre, at virksomhederne på både kort og lang sigt får den arbejdskraft, de efterspørger
- fremme lediges arbejdsevner, så de igen kan indgå i arbejdsstyrken, med hurtig afklaring, så alle med arbejdsevne indsluses i arbejde, aktivering, praktik, uddannelse eller revalidering
- styrke indsatsen over for ufaglærte med kompetenceudvikling, kurser og voksenlærlingeordninger
- gennemføre en opkvalificering af arbejdsstyrken, så medarbejdere kan honorere de kompetencekrav, som virksomhederne stiller
- der skal tilbydes ældrerådgivning i byerne for at sikre vore ældre en god og betryggende omsorg
- ældrerådgivere skal medvirke til en god og indholdsrig alderdom og øge ældres deltagelse i samfundet

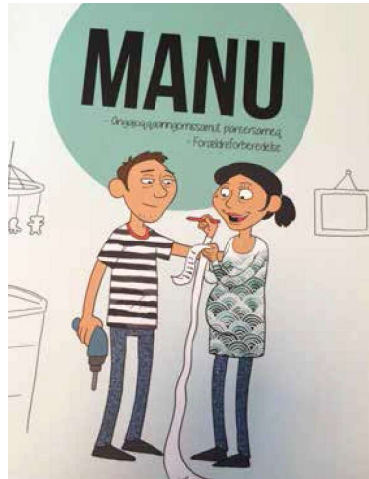

Pinaveersaartitsineq, Sunngiffik aamma Ataatsimooqatigiinneri

Pinaveresaartitsineq peqqinnerulersitsiniarnerlu ilungersuuppavut. Siunertaaq tassaavoq innuttaasut qassiniluunniit ukioqaraluarunik peqqissumik uninngaannaratillu inuunissaat. Nasuerutigaarput atornerluineq assorsuaq ajornartorsiutigigatsigu isumaliortaatsimillu allangortitsisoqatariaqarmat. Nalinginnaasumik katsorsaaneq pinnagu peqqinnerulersitsiniarluni suliniutit nutaat neqeroortigisassavavut. Paasititsiniaanikkut sammisaqartitsinikkullu suliffimmi sunngiffimmi peqqissumik eqeersimaartumillu inuunegarnissamut kajumissuseqalersitsinissaq kissaati-gaarput.

Inuunermik imartuumik peqqissumillu ineriartortitsineq aamma siusinaartumik iliuuseqarneq tamanut atuutissapput pinaveersaartitsinerlu inuusunnerpaaniit aallartineqassaluni.

Peqatigiiffinnik, timersoqatigiiffinnik, sulliffeqarfinnik kajumissutsiminnik sulisunik suleqateqarneq aqquutigalugu meeqqat, inuusuttuaqqat, inersimasut aamma sulliffeqarfiit peqqinnermut, peqataanermtut nukissaqassusermullu kajumissuseqalersissavavut. Illoqarfiit pingasut timersortarfiit nutarterneqassapput

allineqarlutillu timersornerinnaanngitsunik ataatsimooqatigiiffiusarni-assammata.

Timersortarfiit inuusuttunut utoqqarnullu, peqatigiiffinnut, sammisaqatigiiffinnut, inuttut ataatsimoorfittut, katersuuffittut, tamarmik naapiffigisinnaasaattut atorneqassapput, taavalu pinnguarnikkut, oqaloqatigiinnikkut, kaffisortarfinni kaffisoqatigiinnikkut allatigulluunniit naapitarnikkut attaveqatigiilissallutik.

Kissaatigaarput:

- meeqqat inuusuttullu ornittagaanni sammisassat ineriartorfiunerusut aalangersimanerusumullu sammisut atuutilersinneqassasut
- kulturikkut, timersornikkut, nipilersornikkut ingerlatalinnut isumasioqatigisitsisoqassasoq aamma nipilersortartunut sungiusarfissaqartitsisoqassasoq
- inuusuttut sunniuteqarnerulersikkumallugit politikullu paasisimasaqarnerulersikkumallugit Inuusuttut siunnersuisoqatigiiviniq pilersitsisoqassasoq
- timersuutininik nutaanik ineriartortitsinissamut periarfissiuissasugut, nuna tamakkerlugu unammersuarnerit kommunitsinni ingerlanneqartut amerlisasallugit illoqarfiillu nikittaallugit kommunimi pissartanngorniutitsisassalluta
- sungiusaasut ilinniarsimasut atorneqassut aamma pinnguarneq timersorfiillu ataatsimoorinneqassasut
- illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni peqatigiiffilerinikkut kulturikkullu paarlaaseqatigiinnerit annerulersinniarlugit pikkorissarnerit amerlineqassasut

Forebyggelse, Fritid og Fællesskaber

Vi arbejder målrettet med forebyggelse og sundhedsfremme. Målet er et sundt og aktivt liv for borgere i alle aldre. Vi erkender, at vi har store udfordringer med misbrug og der skal en holdningsændring til. Vi vil tilbyde nye, sundhedsfremmende aktiviteter i stedet for den traditionelle behandling. Vi ønsker med oplysningskam-pagner og aktiviteter at motivere til et sundt og aktivt liv, både på jobbet og i fritiden.

Udvikling af et indholdsrigt og sundt liv og en tidlig forebyggelsesindsats

skal gælde alle og vi starter forebyggelsesindsatsen hos de yngste borgere.

Gennem samarbejde med foreninger, sportsklubber, virksomheder og frivillige, vil vi motivere til sunde, engagerede og energiske børn, unge, voksne borgere og arbejdspladser. De 3 byers sportshaller skal moderniseres og udbygges, så de også kan rumme andre fællesskaber end sport.

Hallerne skal være samlingssteder for unge og gamle, foreninger, klubber, et socialt, samlende sted, hvor alle kan mødes, og skabe netværk ved at lege, snakke, drikke kaffe i caféen eller blot møde andre.

Vi ønsker at:

- indføre udviklende og mere målrettede aktiviteter i børne- og ungdomsklubber
- afholde seminarer for kultur-, idræts- og musikaktører og etablere øvelokaler for musikere
- etablere et Ungdomsråd for større indflydelse og mere indsigt i politik blandt unge
- skabe mulighed for udvikling af nye idræts- og sportsgrene, afholdelse af flere landsstævner (GM) i vores kommune og kommunemesterskaber på skift i byerne
- anvende flere uddannede trænere og etablere kombinerede lege- og idrætspladser og udendørs fitness redskaber
- øge kurser om godt foreningsarbejde og kulturelle udvekslingsarrangementer mellem byer og bygger

Nassuiaat / legende

- Illoqarfik/ by
- Nunaaqarfik/ bygd
- Savaateqarfik ilii / fãrehold o.l.
- 🏠 Iluaraqarfik/hytteby
- ▲ Tapersuaqarfik/camp
- 🛤️ Aqqusiniusinnaasoq/
Tãenkt vejfõring
- unesco UNESCO heritage zone
- ★ Aatsitassarsiorfik / Mineprojekt
- ✦ Ujarlerfik / Efterforskning

Au: kuuti/guld, Ta: tantal, Zr: zirkonium
 REE: pingoqqaatit qaquti goortut/
 sjãldne jordartar grundstoffer, Ti: titan,
 Sn: tin, Ni: nikkel, Cu: kannussak/kobber,
 Zn: zinki/zink, Mo: molybdãen, G: grafit

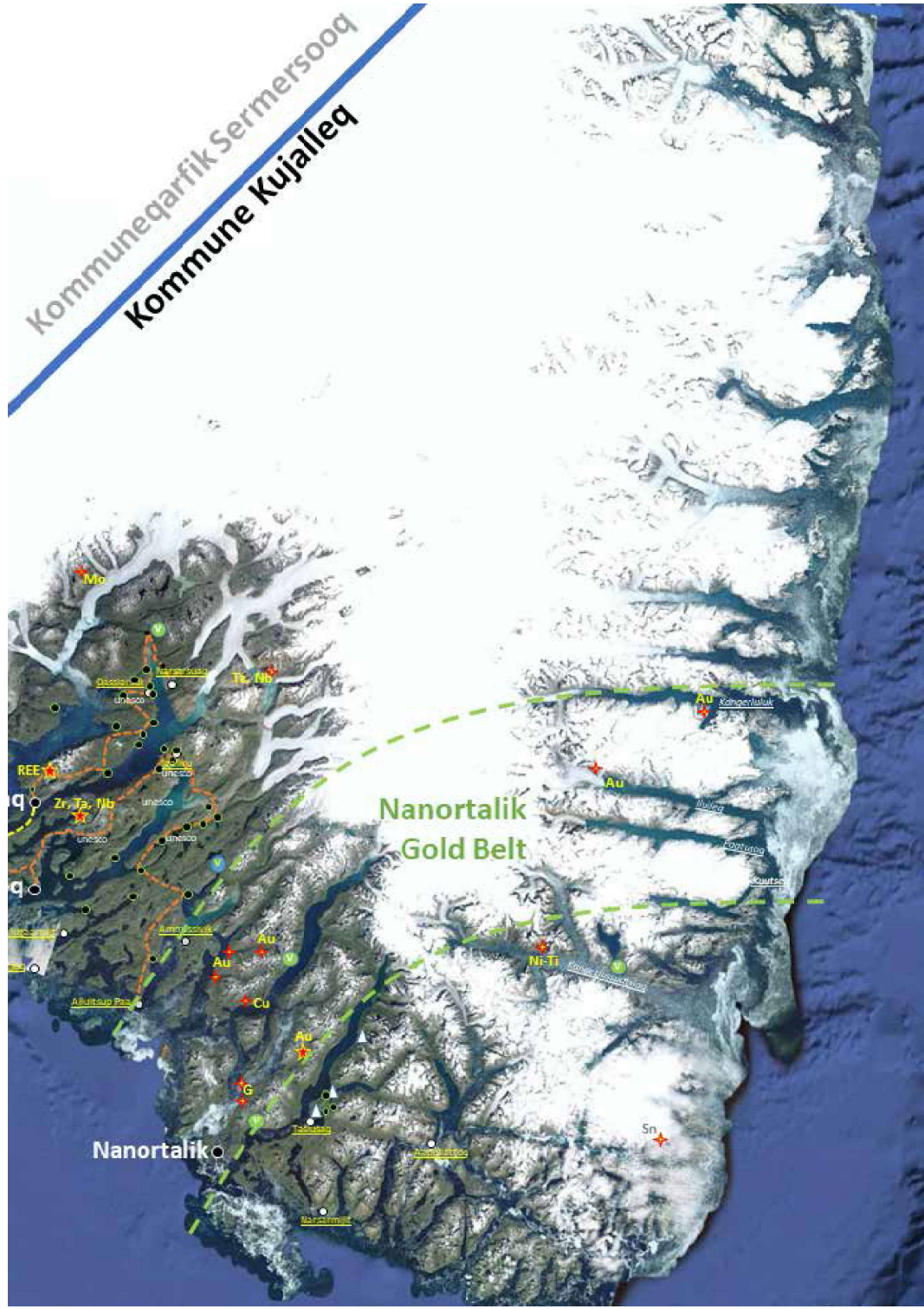

100 km

Kommuneqarfik Sermersooq
Kommune Kujalleq

Nanortalik
 Gold Belt

Nanortalik

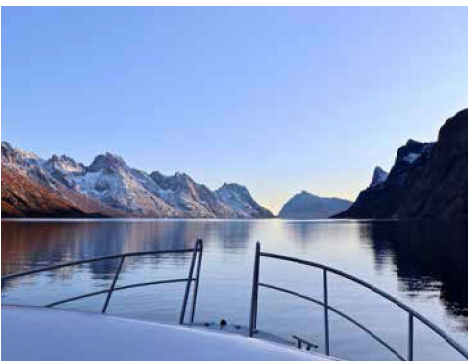

Angallannikkut periarfissat kikkunnut tamanut atuuttut

Angallanneq ukiuni amerlavallaani kommutsinnut, kommunitisinniit kommunittaluni iluani killeqarsimaqaaq naammaginarsimananilu. Attaveqaatit pitsaasut ineriartornermi tungavissaapput pinngitsoorneqarsinnaanngitsut.

Taamaammat attaveqaatit pitsanngorsarneqassapput alliarortinneqassallutillu, taamaasillutik innuttaasut sumut ingerlarusukkunik ajornannginnerusumik angallanneqartalissapput. Attaveqaatit ingerlallu-artut aamma inuussutissarsiornerup ingerlalluarnissaanut ineriartorsinnaanerannullu assut apeqqutaasarput kiisalu inuussutissarsiutit nutaat ineriartornissaannut aammalu inuit illoqarfinni nunaqarfinni nunassikkusulernissaannut pissutaasarlutik.

Iloqarfiit nunaqarfiillu timmisartuusiffiqineqarneri pitsanngorsarneqassapput aqquserngillu amerlisarneqarneqarlutik illoqarfiit nunaarfiillu, savaateqarfiit nunaateqarfiillu akornanni nunakkoortinik angalanek ajornarunnaartussanngorlugu. Inoqarfippassuatta akornanni isumannaatsumik imaatigut angalanissaq aamma periarfissaalissaq. Mittarfiliortoqarpat apuuffissanut allanut isumannaatsumik akulikitsumillu ingerlaqqinnissaq pisariaqartinneqalissaq. Kommunimi najugaqavissut avataaneersullu pitsaanerpaanik angalanermi periarfissaqaaqqullugit ajornartorsiutit nutaat taakku aqqineqassapputtaaq.

Kissaatigaarput:

- illoqarfinni nunaqarfinnilu aqquserngit inerisarneqassasut pitsaasutsimikkullu qaffasissuussasut
- illoqarfiit, nunaqarfiit, savaateqarfiit nunaateqarfiillu akornanni angalasoqarsinnaaleqqullugu aqquserngit amerliartortinneqassasut
- Narsami, Nanortalimmi Alluitsup Paanilu mittarfiit ujaraarallit pilersaarutiqineqarnerat attanneqassasut
- Narsarsuarmit Qaqortumut aqqu-sineq kommunimut pilersaarummut ilanngunneqassasoq
- Qaqortup qeqertaasaata Narsallu akornanni ikaartaateqarfimmik pilersitsisoqassasoq
- kommunimi aalaakaasumik ilaasunik angallassisarneq pilersinneqassasoq

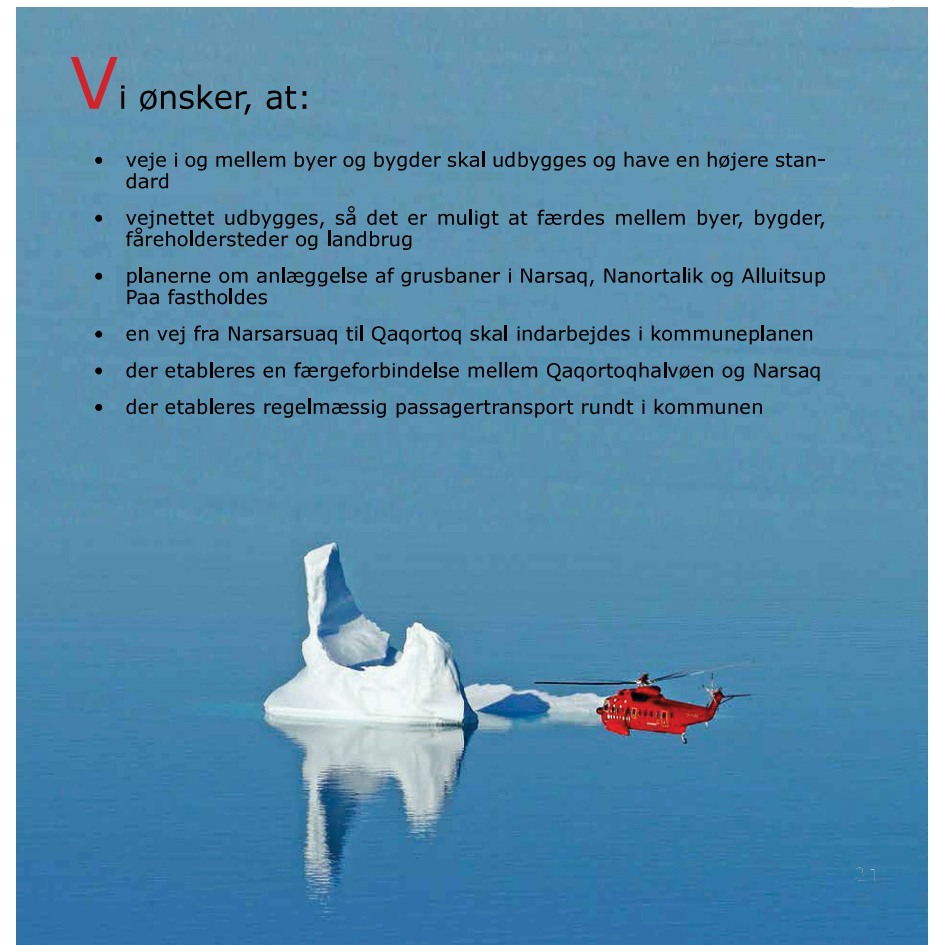
Transportmuligheder for alle

I alt for mange år har transporten til, fra og rundt i kommunen været meget begrænset og uacceptabel. En velfungerende infrastruktur er en nødvendig forudsætning for udvikling. Derfor skal infrastrukturen forbedres og udbygges, så det bliver lettere som borger selv at komme eller blive transporteret derhen, hvor man ønsker. En velfungerende infrastruktur er også en forudsætning for, at erhvervslivet kan fungere godt og kan udvikles og at nye erhverv og borgere får lyst til at bosætte sig hér, såvel i byer som i bygder.

Beflyvningen af byer og bygder skal forbedres og vejnettet skal udvides, så det bliver muligt at køre mellem byer, bygder, fåreholdersteder og landbrug. Det skal også gøres muligt at sejle mellem vore mange bosteder efter en sikker sejlplan. Etablering af en lufthavn vil skabe behov for en sikker og hyppig videretransport til andre slutdestinationer. Disse nye udfordringer skal også løses, så der bliver skabt optimale transportmuligheder for alle fastboende i kommunen og gæster udefra.

Vi ønsker, at:

- veje i og mellem byer og bygder skal udbygges og have en højere standard
- vejnettet udbygges, så det er muligt at færdes mellem byer, bygder, fåreholdersteder og landbrug
- planerne om anlæggelse af grusbaner i Narsaq, Nanortalik og Alluitsup Paa fastholdes
- en vej fra Narsarsuaq til Qaqortoq skal indarbejdes i kommuneplanen
- der etableres en færgeforbindelse mellem Qaqortoqhalvøen og Narsaq
- der etableres regelmæssig passagertransport rundt i kommunen

Sumut tamaanga

Ullumikkut takornariat kujataani feeriartillutik ikittuinnarnik sammisassaqartarput, misigisassallu pifinni ataasiakkaaginnarni pisarlutik. Takornariat piffissami angalaffissarisaminni sapinngisamik amerlanerpaanik misigisaqarumasarput. Takornariat amerlaqisut periarfissanik ikituinnarnik siumut ilisimasaqartarput taamaammallu misigisassat neqerootutigisinnaasatta ilaannai uaninnguami ittut kisiisa misigisarlugit.

Attaveqatigiinnerup allanngortinneqarneratigut tamanna pitsanngorsarneqassaaq taamalu amerlanerusunik tikeraarteqartalissaagut, taavalu nunami tamarmi migisat ataatsimoortutpuigunaatsullu amerlanerulisallutik. Kommunitta immikkuullarisup pinngortitarsuullu ajasoornartup tikeraarnissaa kajungernartuussaaq misigisassaassallunilu angisoorsuaq, maanngaanniillu aallaraani misigisimasat amerlassaqalutik. Taamaammatt angalaneq piviusunillu avatitsinniittunik, misigisanik alutor-nartorsuarnik misigisaqarneq allanut misigitikkusutarput takornarianut pisariitsunngortinneqassaaq.

På kryds og tværs

I dag har de fleste turister kun mulighed for at opleve ganske få aktiviteter på en ferie i Sydgrønland, hvor oplevelsen kan være begrænset til en enkelt lokalitet.

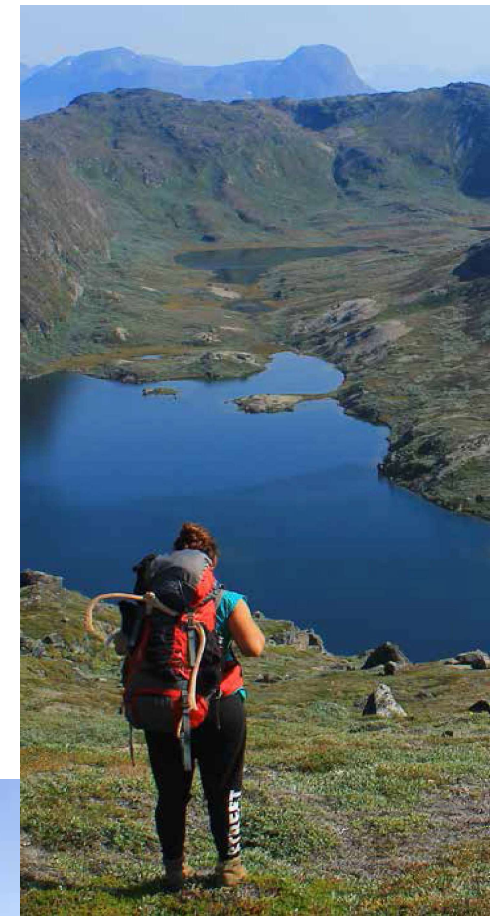
Som turist vil man gerne opleve så meget som muligt i den afmålte tid, man har til rådighed.

Mange turister kender kun få muligheder på forhånd og oplever derfor kun en meget lille del af alt det, vi har at byde på og som ofte ligger "lige om hjørnet".

Dette vil vi ændre ved at forbedre infrastrukturen, så et besøg hos os bliver en endnu større, samlet og uforglemmelig oplevelse på kryds og tværs i landskabet.

Det skal være en attraktiv og stor oplevelse at besøge vor eneste kommune og dens storslåede natur og man skal have oplevet meget, når man rejser herfra.

Derfor skal det gøres bekvemt for turister at komme rundt og opleve den virkelighed, vi har omkring os, fantastiske oplevelser, som vi gerne vil dele med andre.

Sanaartorneq, inissialiortiterneq aammalu inuunermut inissaqarneq

Kommunimi inissaaleqineq annertooqaaq, utaaqisut amerlaqaat sulisusanillu pissarsiniarneq assut ajornakusoortuluni. Taamaammatt ukiuni tulliuuttuni attartortittakkanik, sulisut inissaannik illuutileqatigiillu illuutaasa inissaannik sanaartorfissaasoqassaaq. Aamma namminersorluni illulianut, soorlu ilaqtariit illuinut Qaqortumi mittarfeqalerneratigut inuussutissarsiutinillu tassunga atasunik allanik pilersaqarneratigut atorfillit illuinut ataasiakkaanut nunaminertanik pilersitsisoqartariaqarpoq.

Najugaqarfii ataatsimoortut kajungernartut aamma illoqarfiup immikkoortotai inuunermut sunngiffimilu sammisanut inissallit pilersinneqassapput. Tamatumu peqatigisaanik inuussutissarsiutit pioreersut ineriartorfissaannik nunaminertanik kajungernartunik pilersitsisoqassaaq suliffeqarfii nutaat pisariaqartitaat tuniussinnaajumallugit.

Qaqortup mittarfissallu akornanni nunaminertat pisariaqartitanik tamanik naammassinniffiussinnaangorlugit aaqqissorneqassapput ilanngusorneqarlutillu. Tamatumu peqatigisaanik illoqarfiup qeqqa nutaamik ataatsimoortumillu siunissami atorfissaqartitanik peqarfiusoq nutaaq suliarineqassaaq.

Aammattaaq Narsami Nanortalimmilu illutoqqat iluarsartuunneqarnissaat pilersaarusiorneqassaaq taamaasilluni illunut attartortittakkanut sulisullu illuinut nutaanut nunaminertanik nutaanik inissaqalerniassamat.

Kissaatigaarput:

- kommunu sanaartorfissaanik kut siumut piareersimariissasoq
- inissiat ingutsikkat amerlaqataannik nutaanik sanaartornissaq qulakkeerneqassasoq
- kommunip inissiatileqatigiiffiutaa kommunimi tamarmi sulisunut inissialiussasoq
- sulisussanik nutaanik kajungilersitsisoqassaaq pitsaasunik sulisunut inissaqartitsinikkut
- inissiat attartortittakkat pillugit INI-mik suleqateqarneq pitsaanerulissasoq
- namminersorlutik illuutillit attartortitsisarnermik ileqqoqarnerulernissaat anguniarlugu paasititsiniaasoqalissasoq

Byggeri, boliger og plads til liv

Der er stor mangel på boliger i kommunen, ventelisterne er lange og det er svært at tiltrække arbejdskraft. Derfor skal der i de nærmeste år både byggemodnes for og bygges udlejningsboliger, personaleboliger og andelsboliger. Der vil også være behov for at skabe nye arealer til privat byggeri i form af enfamiliehuse, funktionærboliger i forbindelse med de nye lufthavnsfunktioner i Qaqortoq og de medfølgende erhvervsfunktioner.

Der skal skabes attraktive boligmiljøer og byrum med plads til liv og rekreative muligheder. Samtidig skal der skabes attraktive arealer til udvikling af det

eksisterende erhvervsliv og for at kunne tiltrække og dække nye virksomheders behov.

Arealerne mellem Qaqortoq By og den kommende lufthavn skal struktureres og inddrages, så de kan dække alle behov. Der skal samtidig udarbejdes en ny, samlet plan for bycenteret med fremtidige funktioner.

Der skal også udarbejdes planer for renovering af den ældre boligmasse i Narsaq og Nanortalik og dermed skabes arealer til byggeri af nye udlejnings- og personaleboliger hér.

Vi ønsker at:

- kommunen skal være forud med byggemodning
- der skal sikres nybyggeri i samme omfang som sanering af boliger
- det kommunale boligselskab skal bygge personaleboliger i hele kommunen
- tiltrække nye medarbejdere med bedre personaleboliger
- opnå et bedre samarbejde med INI omkring udlejningsboliger
- iværksætte oplysningsarbejde, som kan fremme boligejer-kulturen af private husejere

Avatangiisit piujuartitsinerlu

Ikuallaaviit ikuallassinnaasaannit annerusumik eqqagassioartarpugut. Taamaamat eqqagassat peqqisutsimut ulorianaatilit pingaartumik nunaqarfinni illoqarfinnilu minnerusuni katersuuttarput. Taamaamat Naalakkersuisut borgmesterillu aalajangerput angisuunik marlunnik ikuallaaviliorniarlutik nuna tamakkerlugu eqqagassaleriffusartussamik.

Avatangiisit nukimmillu atuinerput eqqumaffigerusupparput. Taamaamat pinngortitap nukingimaaani ittut atorluarnissaannik sulissuteqarpugut. Aamma inuiaqatigiit piujuartitsiviusut pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit anguniagaat 17-iusut ilanngunneqassasut kissaatigaarput. Kommunit ataatsimoorlutik eqqagassaleriviannut eqqagassanik tunniussisalissagutta illoqarfinni nunaqarfinnilu tamani eqqagassanik immikkoortiterisalisaagut. Tamatuma piviusunngornissaata tungaanut ikuallaaviit piusut ingerlaanarnissaat qularnaarniassavarput.

Nukiit piujuartut, soorlu anorruq, erngup seqerngullu nukingisa sapinngisamik amerlanerpaat atorluarneqarnissaat kissaatigaarput. Aamma kissaatigaarput najukkami nukiit atorluarlugit najukkami sanaartornermut atortussat tunisassiasasut

atorneqassasut. Plastikimik atuinerup annikillisinneqarnissaa annertuumik isiginiarneqarpoq, aamma uagut eqqakkat pilersitagit immikkoortiternissaannut pikkorinnerujussuannngortariaqarpugut.

Kissaatigaarput:

- "qorsuunerulissasugut", plastikimik atuneq annikillissasoq uagullu nuna tamakkerlugu eqqagassalerinerimut ingerlatseqatigiiffimmu ilaalisasugut
- Nanortalimmi erngup nukingimik nukissiorfimmik pilersitsisoqassasoq, nukissiuutitut qorsuusutut
- eqqagassalerineq ukiunut qulinut tulliuuttunut qulakkeerneqassasoq nuna tamakkerlugu ingerlatseqatigiiffimmu ikaarsaanginnermi
- eqqagassat immikkoortiterneqarnerat ineriartortinneqarlunilu pitsanngorsaavineqassasoq containerinullu eqqaaviisivinut iliorarneqartassasut
- Naalagaaffiit Peqatigiit (FN) nungusaataannigsumik ineriartornermut anguniakkat 17-it nunarsuarmut tamarmut atuuttut ilanngullugit
- najukkami atortussat aamma ataavartumik nukissiuutit qanoq sanaartornermut ilanngunneqarsinnaaneri immikkut isiginiarneqassasut

Miljø og bæredygtighed

Vi producerer mere affald, end forbrændingsanlæggene kan afbrænde. Der ophobes derfor sundhedsskadeligt affald, specielt i bygder og mindre byer. Derfor er Naalakkersuisut og borgmestrene blevet enige om at etablere to store forbrændingsanlæg, hvor affald fra hele landet skal behandles.

Vi ønsker at være miljø- og energibevidste. Derfor arbejder vi på udnyttelse af de naturlige energiforekomster, som findes hér. Vi ønsker også at indarbejde FNs 17 Verdensmål for et bæredygtigt samfund. Når vi skal

til at levere affald til det fælleskommunale affaldsselskab, medfører det, at vi skal sortere affaldet i alle byer og bygder. Indtil det bliver aktuelt, vil vi sikre driften af det eksisterende forbrændingsanlæg.

Vi ønsker at udnytte så mange bæredygtige energikilder som muligt, vind-, vand- og solenergi. Vi ønsker også at udnytte vore lokale ressourcer til fremstilling og brug af lokalt producerede byggematerialer. En reduktion af brugen af plastic har stort fokus og vi skal blive meget bedre til at sortere det affald, vi alle producerer.

Vi ønsker at:

- blive mere "grønne", at plastic minimeres og at vi indgår i det landsdækkende affaldsselskab
- der etableres vandkraftværk i Nanortalik som grøn energikilde
- sikre de næste 10 års affaldshåndtering indtil overgangen til det landsdækkende selskab
- affaldssortering udvikles, udbredes og deponeres i særskilte affaldscontainere
- indarbejde FNs 17 Verdensmål for bæredygtig udvikling
- skærpe opmærksomheden på, hvor lokale materialer og vedvarende energiformer kan indgå i byggeri

Kulturikkut kingornussat, kulturikkut eriagisassat aamma UNESCO

Kulturi Kommune Kujallermi ilisarnaataassaaq. UNESCO-p nunarsuarmiunut kingornutassiai eqqissimaitaanngillat, aamma savaateqarneq nunaateqarnerlu suli inerisarneqasapput. Taamatuttaaq takornariaqarneq.

ornittagassaanik arfinilinnik pilersitsissaaq taakkunani ataaseq Kujallermi pilersinneqassaaq. Innovation South Greenland peqatigalugu ornittakkat nutaat takornariaqarnikkut ineriartortinneqarlutitulle amerlisarneqassapput sumiiffimmi piukkunnartut takusassaqqissullu saqqummiutarnersigut. Nunap immikkoortuini tamani tikeraat ornittagassaanii takornariartitsiviit tallimat takusassaqqissut eqqaanni pilersinneqassapput.

Kulturikkut kingornussat aamma kulturikkut katersugaatit itsarnisaasariaqanngillat. Maani oqaluttuarisaanermi ersarissunik takussutissaliorsimasunik eqqumiitsuliortopasuaqarnikuuvugut. Eqqumiitsuliortut, titartaasartut aamma ujaqqanik qiperuisartut illoqarfiup iluani ersarissunik nammineq takussutissaliorsimapput. Illoqarfiit taakku pingasut tamarmik kulturikkut kingornussanik aamma kulturikkut eriagisassanik peqarput, taakkuuppullu illut eqqissimaitat aamma eriagisassat uagut illersugassagut. 2017-imi UNESCO-p nunarsuarmiunut kingornutassiassatut allattorsimaffiani ilanngunneqarput pillugu UNESCO-p nunap immikkoortuini tallimani suliniutit aalajangersimasut aamma sammisaqartitsinerit timitalerneqassapput.

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfimmik nammineq pigisumik pilersitsivoq "Greenland Visitor Center" (GVC), taanna takornariaqarnerup nukittorsarneqarnissaanik suliaqasaaq. GVC Kalaallit Nunaanni tikeraat

Kissaatigaarput:

- kulturi inuiaqatigiit ataatsimoortarfiginnassanngikkaat imaluunniit sunngiffimmi kisiat periarfissarineqassasoq
- kulturerput nunanut allanut qanoq kiinnernitsinnik takutitsissasoq, takornariaqarnermullu inuussutissarsiornermut tapersersueqataassasoq
- kulturikkut illorsuaq/kommunillu allaffeqarfia ataatsimoorullugit pilersinneqassasut
- kulturikkut politikkimik takorluugalimmik piviusunngortitsisoqassasoq
- savaateqarnermut nunalerinermullu katersugaasivimmik pilersitsisoqassasoq
- kulturikkut oqaluttuarisaanikkut illuutivut eriagineqassasut, taakkuummata kulturitsigut sorlaqarfivut

Kulturarv, kulturskatte og UNESCO

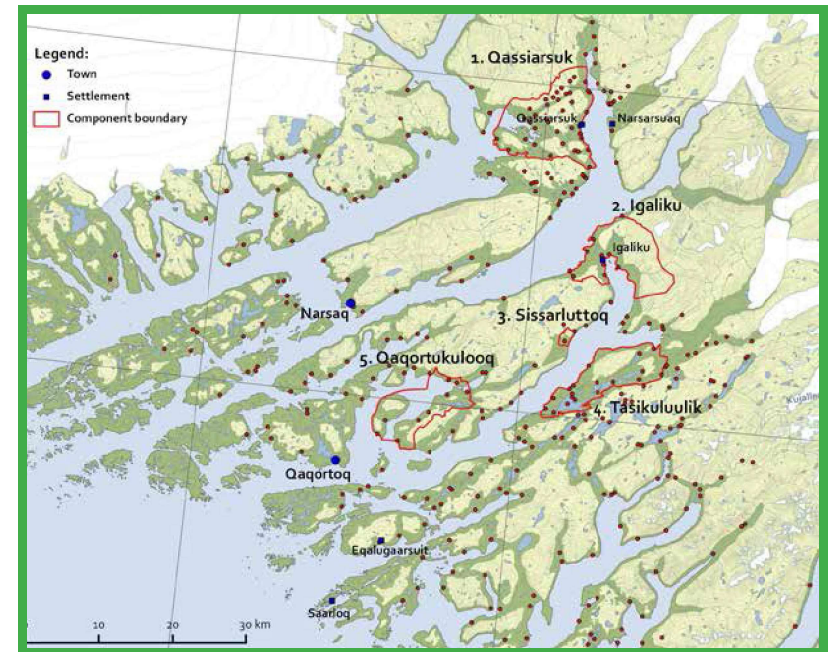
Kulturen skal være Kommune Kujalleqs kendetegn. UNESCOs Verdensarvsområder er ikke fredede og fårevavlens og landbruget skal stadig udvikles. Det samme skal turismen. Selvstyret har etableret en selvejende institution "Greenland Visitor Center" (GVC), som skal arbejde med at styrke turismen. GVC skal etablere 6 besøgscentre i Grønland, hvoraf det ene bliver i Kujalleq. Sammen med Innovation South Greenland skal det nye center skabe udvikling og vækst i turismen gennem formidling af lokale potentialer og seværdigheder. For hvert regionalt center skal der etableres 5 turistlanlæg ved nationale seværdigheder.

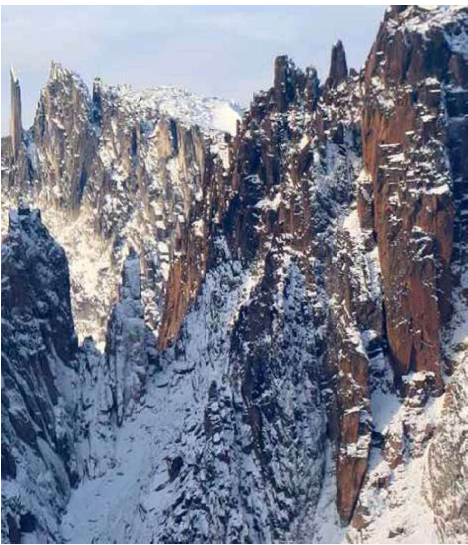
Kulturarv og kulturskatte behøver ikke være meget gamle. Vi har historisk haft mange lokale kunstnere, som har sat tydelige spor lokalt. Kunstmalere, tegnere og stenhuggere, har tydeligt sat deres aftryk i byens rum. De 3 byer rummer alle kulturarv og kulturskatte i form af fredede og bevaringsværdige bygninger, som vi vil værne om.

Optagelsen på UNESCOs Verdensarvskort i 2017 skal også udmøntes i konkrete tiltag og aktiviteter i de 5 udpegede UNESCO-områder.

Vi ønsker, at:

- kultur ikke blot skal være samfundets samlingspunkt eller en fritidsmulighed
- vor kultur skal vise vort ansigt mod omverdenen og understøtte turismeerhvervet
- etablere et kombineret kulturhus/kommunekontor
- implementere en visionær kulturpolitik
- etablere et fåreholder- og landbrugsmuseum
- værne om de kulturhistoriske bygninger, som er vore kulturelle rødder

Nunaqarfittavut 11-t

Kommune ullumikkut 11-nik nunaqarfeqarpoq, taakkunani Igaliku aamma Qassiarsuk UNESCO-qarfitut toqqakkat tallimaasut akornanni marluullutik ilaallutik. 2019-imi kommunip nunaqarfiit tamarmik siunissamut kissaataat siunissamut aamma ineriartornissamut pisariaqartitaat ataatsimut pilersaarusi-aralugit allaaserai. Pilersaarusiame tassani nunaqarfiit ataasiakkaat kissaataat aamma ineriartornissaanut pisariaqartitaat erseqqissarneqarput, taamaasilluni nunaqarfinni ataasiakkaani siunissami suliniutisat pingaarnerisiorneqarsinnaalerlutillu piffissalernerqarsinnaalerput. UNESCO-p immikkoortuinut tallimanut ataatsimut pilersaarummik sanasoqassaaq, taanna UNESCO-p nunarsuarmiunut kingornutassiassat allattorsimaffiannut ilanngunnermi suliniutit aalajangersimasut maani timitalernerqarsinnaanissaannut periarfissiisaaq.

Innovation South Greenland (ISG) nunaqarfiit inuussutissarsior-nissamut piginnaasaasa ineriartortinnissaat pil-lugit suleqateqalerpoq. Nunaqarfinni suleqatigiisitsinernik ingerlatsinikkut kissaatit periarfissallu inuussutissarsiu-titigut sulianik aallartitsissutaa-sinnaasut nalunaarsorneqarput. Periarfissat uku aallartitsissutitut sulini-utitut nutaanut inerisaqqinneqarnis-saat suli suliassaapput. Takornariar-titsinernik ineriartortitsineq pillugu kommuninik allanik suleqateqarne-rup saniatigut kommunip nunaqarfiini aqqaniliusuni takornariartitsinikkut periarfissarujussuarnik aamma ISG ineriartortitseqataavoq.

Kissaatigaarput:

- nunaqarfinni imminut pilersortunngornissamut periarfissat tapersersussagivut
- nunaqarfinni inuussutissarsior-nissamut periarfissat aamma suliffissat pilersinneqassasut
- nunaqarfinni aqqusinernik aamma puttasunik aserfallatsaaliuineq salliutinneqassasooq
- savaateqarfiit nunaqarfiit aamma illoqarfiit akornanni aqqutini-attaveqaatinik pilersitsisoqassasooq
- nunaqarfinni illut sulliviit aamma atuarfiit tulleriaarlugit ilu-arsartuunneqassasut
- illuuteqarnermik kulturip siu-arsarnissaa aamma sunngifimmi sammisassaqartarneq pitsanngorsarniarlugu timersortarfeqqat pilersinneqassasut

Vore 11 bygder

Kommunen rummer i dag 11 bygder, hvoraf Igaliku og Qassiarsuk indgår som 2 af de 5 udpegede UNESCO-områder. I 2019 udarbejdede kommunen en samlet plan for bygdernes ønsker, fremtids- og udviklingsbehov. Med denne plan er de enkelte bygders ønsker og behov til udvikling blevet kortlagt, så det er muligt at prioritere og sætte tidsrammer for de fremtidige indsatser i hver enkelt bygd. Der skal udarbejdes en samlet plan for UNESCOs 5 områder, som kan gøre det muligt at udmøntte optagelsen på UNESCOs Verdensarvskort i konkrete tiltag hér.

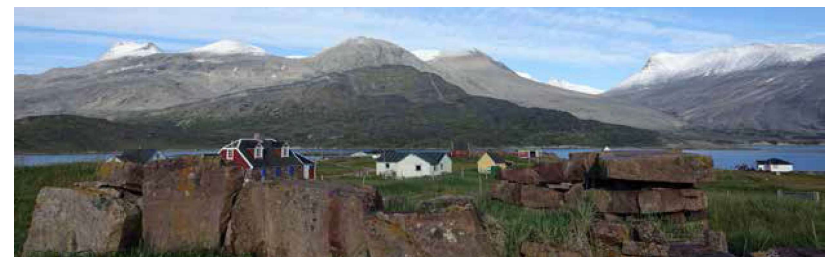
Innovation South Greenland (ISG) er indgået i samarbejdet om udvikling af bygdernes erhvervspotentialer. Igennem afholdelse af workshops i bygdene er der kortlagt ønsker og muligheder, som skal føre til iværksættelse af erhvervsfremmende aktiviteter. Der skal fortsat arbejdes med videreudvikling af disse muligheder for nye iværksætterprojekter. Ud over et samarbejde med de øvrige kommuner om udvikling af turismen, indgår ISG også i udvikling af de store turismepotentialer i kommunens 11 bygder.

Qassimiut
Qassiarsuk
Narsarsuaq
Igaliku
Eqalugaarsuit
Saarloq
Alluitsup Paa
Ammassivik
Tasiusaq
Narsarmijit
Aappilattoq

Vi ønsker, at:

- understøtte mulighederne for selvforsørgelse i bygdene
- der skabes erhvervsmuligheder og arbejdspladser i bygdene
- vedligeholdelse af veje og pontonbroer i bygdene opprioriteres
- der etableres et netværk af veje mellem fåreholdersteder, bygder og byer
- der arbejdes systematisk for at renovere og forny servicehusene og bygdeskolerne
- fremme boligejer-kulturen og etablere minihaller for bedre fritidsaktiviteter

Takornariartitsineq

Kujataani illoqarfiit nunaqarfilla amerlasuunik asseqanngitsunik aamma kusanaqisunik takornariartitsineqarsinnaasunik periarfissaqarput. Inuussutissarsiutinik Ineriartortitseqatigiiffiup Innovation South Greenland A/S-ip pilersinneqaneratigut takornariartitsineq, takornariartitsisartut kiisalu takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqarneq tassungalu tungassorpasuit assut sammineqalersimapput. Taamaallornitsigut takornariartitsinerup ineriartornerata siunissamissaq kommunimut nunamullu tamarmut iluaqutaalernissaa qularnaarniarparput. Takornariartitsinerup annerusumik sammineqalerneratigut kissaatigaarputtaaq najukkami suliffiit nutaat ataannarussallu pilersinneqassasut.

Kommunimi takornariartitsinikkut periarfissarpasuit nunatsinni nunanilu tamalaani suleqatit peqatissat peqatigalugit ineriartortinneqassapput nunatsinni kommunit allat peqatigalugit. Tamana Kommune Kujallermi tikeraat ornittagaannik Visitor Centerinik Naalakkersuisut pilersitinerisigut piviusunngortinneqassaaq. Tikeraat ornittagaat tikeraat apuuffianni isaaffittut atorineqassapput.

Tikeraat ornittagaat pingasunik pingaarnernik immikkoortortaqarput:

1. Takornarianut, takornariartitsinermik inuussutissarsiuteqartunut kiisalu najukkami innuttaasunut katersuuffittut

2. Saqqummersitsivik nutaalaaasoq, nunap immikkoortuata oqalut tuassartaanik misigisassartaanillu saqqummiivusartoq
3. Ilisimasani katersuivik ilinniartitillu najukkamiittunik ilinniartitsiviusartoq nunarsuarmiillu tamarmut peqataaffigineqartoq. Assersuutigalugu atuarfimmu sullissinerit aqutigalugit

Kissaatigaarput:

- takornariartitsinermut inuussutissarsiutit nukittorsarneqassasut aamma inerisarneqarnissasut pitsuarnikkut, kulturikkut kingornussanut, aamma takornariartaatitigut takornariaqartarnikkut illoqarfinni nunaqarfinnilu najugaqartunit inuussutissarsiutinigineqassasut
- sumiiffiit tallimat UNESCO-p nunarsuarmiunut kingornutassiaanik nalunaarsuiffimmi ilaasut siunertamut piareersarneqassasut
- takornariartitsinerup ineriartortinneqarnerani takornarialerisut nunaqavissut atorineqarnerat saluutinneqassasut
- takornarialerisut nunaqavissut inuussutissarsiutinimik inerisassinnaanissaat anguniarlugu toqqammavigissaartinneqassasut
- nunaqarfinni nunaateqarfinnillu takornariartitsinermik tunisassianillu ineriartortitsisoqassooq najukkami nerisassianik akusamik
- inuussutissarsiornikkut suliniutitut nunaqarfinni takornariartitsiviusinnaasunik ineriartortitsisoqassasut

Turismen

Sydgrønlands byer og bygder rummer mange enestående og storlædede turismepotentialer. Med opstarten af Erhvervsrådgivningsselskabet Innovation South Greenland A/S er der sat et ekstra stort fokus på udvikling af turismen, turismeaktørerne og turismeerhvervet og dets mange facetter. Med det vil vi sikre, at turismeudviklingen fremover også kommer kommunen og landet som helhed til gode. Med et øget fokus på turisme ønsker vi samtidig, at der også skabes og sikres nye, lokale arbejdspladser.

Kommunens mange turismepotentialer skal udvikles i et samarbejde med nationale og internationale samarbejdspartnere og i et samarbejde

med de øvrige kommuner. Dette vil blive udmøntet i Naalakkersuisuts etablering af et Visitor Center i Kommune Kujalleq. Besøgscentre skal fungere som portaler for turisternes besøg på destinationen.

Besøgscentre består af tre hovedelementer:

1. Et samlingspunkt og mødested for turister, turismeerhverv, og lokale borgere
2. Et moderne formidlingssted, der præsenterer regionens historier og oplevelsesprodukter
3. Et videns- og læringssted, der uddanner lokalt og involverer globalt. For eksempel gennem en skoletjeneste

Vi ønsker, at:

- turismeerhvervet styrkes og udvikles som et lokalt, funderet erhverv i byer og bygder, med vandre-, kulturarvs- og krydstogtturisme
- de 5 områder, som indgår på UNESCO's Verdensarvliste skal klargøres til formålet
- anvendelse af hjemmehørende turismeaktører opprioriteres i forbindelse med turismeudviklingen
- hjemmehørende turismeaktører bør gives gode rammer til at udvikle deres erhverv
- udvikle turistkonceptet med produktudvikling inden for bygde- og gårdturisme kombineret med salg af lokale fødevarer
- fremme turismepotentialerne i byggerne som erhvervstiltag

Pisuussutit uumaatsut

Aatsitassatigut periarfissaqaqimmat piffissap pilersaarusiortiusup ingerlanerani aatsitassarsiornerit 1-3 misissueqissaarnerillu allat aallartinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq, misissueqqissaarfissarlu taanna 2020-mi februaarip aallartinneqarni 5.500 km²-inik annertussuseqarpoq. Pingaartumik Nanortalup Kuulte-qarfiat taaneqartartoq kuulte-qassasooq ilimanaateqarpoq. Taanna nunngarutaavoq 175 km-nik takissusilik ki-taani Alluitsup Paa - Nanortalimmiit - Tunumi Kangerluluk - Kutsimut ata-soq. Kuulte-qarfittut ilisimaneqartumi assut kuulte-qarnissaa ilimagineqar-poq.

Pinngoqqaatit qassit immikkut ittut ilaatigut "Silap allangoriartornera-nut akiuunnermi" atortussanik sanaartornermi pingaaruteqarput. Pinngoqqaatit tamakku nunap sana-neqaatigai qaqutigoortut soorlu tas-saasut, zirkonium, niob og tantal. Ilimmaasami nunap iluani ujaqqat

aassimasut qaffakarfiinnaat angisoo-rujussuarnik marlunnik aatsitassa-qarfeqarput, tassalu Tanbreez aam-malu Kuannersuit. Kujallermisaaq saffiugassanik nalinginnaasunik kan-ngussakkunnik zinkinillu peqarnissaa ilimanarluarpoq, kiisalu aatsitassanik suliffissuaqarnermi ator-neqartartunik aqerluusassamik feldspatimillu peqar-luarnissaa ilimanaateqarluni.

Pingaaru-teqarpoq aatsitassarsiorne-rit inuussutissarsiutinut allanut as-sersuutigalugu takornariaqarnermut, nunaateqarnermut aamma savaate-qarnermut killilersuinnginnissaat aamma ajoqutaannginnissaat. Aatsitassarsiornermi periusissiaq 2014-imi kommunalbestyrelsimit akuersissuti-gineqarpoq, sulisinnaasullu ilarpasui Aatsitassarsiornermut Ilinniartuunni-pikkorissarnernik ilinniartuunni-ingertatsererput aatsitassarsiorfin-ngortussani sulisinnaanissartik siu-neratalugu.

Kissaatigaarput:

- aatsitassanut misissuinerit aam-ma aatsitassarsiornerit taperser-neqassasut
- sukkanerpaamik kommunimi aat-sitassarsiorfinnik nutaanik pilersitsisoqassasooq
- aatsitassanut tunngatillugu su-liassanut najukkami suliffeqarfiit peqataanissaannut pitsaaner-paamik periarfissinneqassasut
- suliffeqarfiit aamma sulisussat pi-ginnaasatigut ilinniagaqassusaati-gullu piukkunnarsarneqassasut
- najukkami najugaqartugut aat-sitassanut misissuinerinik aam-ma aatsitassarsiornerinik anner-paamik iluaquteqarsinnaasasut
- Aatsitassalerinermik Ilinniartuun-ni Kommune Kujallermi inissinne-qassasooq

Råstofindustrien

Med et betydeligt mineralpotentiale forventes der i planperioden igang-sat 1-3 mineoperationer, samt anden efterforskning, på et efterforsknings-areal, som i starten af februar 2020 udgør ca. 5.500 km². Guldpotentialet ses især i det såkaldte Nanortalik Guldbælte - et 175 km langt bælte, der generelt krydser fra Aalluitsup Paa-Nanortalik i vest til Kangerlu-luk-Kutseq i øst. Der er mulighed for store guldforekomster i guldbæltet.

En særlig gruppe grundstoffer er vig-tige ved fremstilling af teknologier, der bl.a. anvendes i "klimakampen". Disse grundstoffer er sjældne jord-arter som zirkonium, niob og tantal.

Ilimmaasaq-intrusionen alene indeholder de to gigantiske forekomster, Tanbreez og Kvanefjeldet. Kujal-leq har tilmed et godt potentiale for basismetallerne kobber og zink samt industrimineralerne grafit og feld-spat.

Det er vigtigt, at mineprojekter ikke hæmmer eller forstyrrer andre erhvervsområder som f.eks. turisme, landbrug og fåreavl. Kommunalbestyrelsen vedtog i 2014 en råstofstrate-gi og en betydelig del af arbejdsstyr-ken har allerede gennemført kurser og uddannelser på Råstofskolen med henblik på at kunne arbejde i de kommende miner.

Vi ønsker at:

- bakke op om mineralefterforskning og minedrift
- der snarest etableres nye miner i kommunen
- lokale virksomheder gives de bedste chancer til at deltage i mineakti-viteterne
- virksomheder og arbejdsstyrken skal klædes på med kompetencer og uddannelse
- vi lokalt kan få så meget gavn af mineralefterforskning og minedrift som muligt
- en International Råstofskole lokaliseres i Kommune Kujalleq

Planstrategi 2019 - 2023

Denne Planstrategi er udarbejdet som en videreførelse af Planstrategi 2015 og den koalitionsaftale, Kommunalbestyrelsen indgik efter valget 2017.

Tekst og indhold er resultatet af et samarbejde på tværs af Kommune Kujalleqs forvaltninger og fagudvalg i efteråret 2019.

Fotos er med © venligst udlånt af: Ortooraq Nielsen, Qorlortorsuaq (s. 6, 10, 14 øverst), Johan Arne Fleisher, Qaqortoq, (s. 3, 20 nederst, 21, 30 alle, 32 øverst), Helga Nielsen, Qaqortoq (s. 11, 12, 16, 17), Kirsten Stenshøj, Qaqortoq (s. 24, 25), Kujataa (s. 28, 29), Nukissiorfiit (s. 26, 27), Inuili (s. 9), alle øvrige fotos fra allu design

Kortet side 18-19 er udarbejdet af Ole Christiansen, Qaqortoq
Tolk: Kelly Berthelsen, Qaqortoq

Kommune
Kujalleq

